

HALINA KAŁUŻA

Akademia Podlaska w Siedlcach

JOANNA WAWRZYSZUK

Akademia Podlaska w Siedlcach

OPINIE ROLNIKÓW NA TEMAT KORZYSTANIA Z WYBRANYCH USŁUG LUBELSKIEGO OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO W KOŃSKOWOLI ODDZIAŁ W REJOWCU

1. Wstęp

Prowadzenie działalności rolniczej w warunkach gospodarki rynkowej i postępującej globalizacji stawia wysokie wymagania polskim producentom. Zwiększa się presja na wzrost konkurencyjności w rolnictwie, w warunkach ograniczonych możliwości dostosowań rolników po stronie kosztów i wolumenu produkcji. Dlatego też rolnicy potrzebują pragmatycznej wiedzy zarówno biologicznej, technicznej, technologicznej, ekonomicznej jak i organizacyjnej w postaci kursów, konsultacji czy doradztwa. B. Klepacki jest zdania, że: „współczesne rolnictwo, intensywne oraz precyzyjne, jest bardzo wiedzochłonne. Toteż wymogom nowoczesnego gospodarowania nie sprosta rolnik bez wykształcenia, brak umiejętności lub spóźnianie się z wdrażaniem postępu technologicznego eliminuje go z rynku. Producenci, którzy chcą rozwijać przedsiębiorstwa muszą utrzymać klientów, o których zabiegają inni rolnicy, wobec tego muszą osiąść umiejętność rozpoznania rynku, nawiązać kontakt z odbiorcą i stworzyć własną markę” [Klepacki 2005]. W walce konkurencyjnej na rynku mogą wygrać ci producenci, którzy będą umiejętnie korzystać również z wiedzy wyspecjalizowanych instytucji doradczych.

Osobami, które mają bezpośredni wpływ na kształtowanie postaw rolników wobec współczesnych problemów rozwoju wsi i rolnictwa, są doradcy państwowych ośrodków doradztwa rolniczego, które także ewoluują wraz ze zmieniającymi się oczekiwaniami środowisk rolniczych [Matuszak 2005]. Należy przy tym brać pod uwagę, że oczekiwania w stosunku do działalności doradczej są uza-

leżnione od cech zbiorowości, do jakiej są one skierowane oraz od problemów na jakie ta zbiorowość napotyka [Sikorska 2006]. Uwzględnienie tych czynników zdaniem cytowanej autorki jest równie istotne jak nowe zadania, które dla doradztwa rolniczego wyznacza Wspólna Polityka Rolna.

Celem przeprowadzonych badań było poznanie opinii rolników o korzystaniu z wybranych usług doradczych oferowanych przez Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (LODR) w Końskowoli Oddział w Rejowcu oraz przyczyn dlaczego rolnicy nie korzystali z tej formy doradztwa.

2. Metody zbierania i analizy danych

Przeprowadzone w artykule analizy opierają się na pierwotnym materiale źródłowym, jakim są dane pochodzące z badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców trzech powiatów województwa lubelskiego: chełmskiego, włodawskiego i krasnostawskiego. W analizie wykorzystano również źródła wtórne, jakimi są dane z GUS.

Badaniem zostały objęte gospodarstwa rolnicze (w tym ze szczególnym uwzględnieniem gospodarstw ogrodniczych) będące w obrębie działania LODR O/Rejowiec. Badania ankietowe dla producentów zostały przeprowadzone w okresie 01.02.2006 – 31.05.2006 wśród stu pięćdziesięciu respondentów. Dobór próby badań został przeprowadzony w sposób przypadkowy. Jednym z kryteriów doboru do próby oprócz zamieszkania w wyżej wymienionych powiatach było posiadanie produkcji ogrodniczej.

Formularze ankiety zawierały pytania o charakterze zamkniętym jednokrotnego wyboru, pytania zamknięte wielokrotnego wyboru oraz pytania otwarte w części poświęconej wyposażeniu gospodarstwa w maszyny i urządzenia.

Kwestionariusz ankiety skierowanej do producentów składał się z trzech części i 25 pytań.

Analiza danych pierwotnych i wtórnych została przeprowadzona w oparciu o proste metody statystyczno-matematyczne. Wyniki przedstawiono w formie opisowej, tabelarycznej oraz graficznej.

3. Charakterystyka obszarów objętych działaniem Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w Rejowcu

Lubelski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli Oddział w Rejowcu obejmuje swoim działaniem obszar trzech powiatów województwa lubelskiego - powiat chełmski, włodawski i krasnostawski. Region ten nie jest zaliczany do obszarów o korzystnych warunkach gospodarowania, na co wskazywać mogą gleby o słabych klasach bonitacyjnych oraz duża liczba gmin objętych działaniem pomocy finansowej ONW (obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania).

Największa powierzchnia użytków rolnych znajduje się w obrębie powiatu chełmskiego 97767 ha, najmniejsza zaś w obrębie powiatu włodawskiego 44612 ha. Natomiast liczba gospodarstw jest proporcjonalna do powierzchni UR. W powiecie chełmskim występuje największa liczba gospodarstw o powierzchni: 0-1 ha, 1-2 ha, 2-5 ha, 10-15 ha, 15-20 ha, 20-30 ha, 30-50 ha, >50 ha, natomiast najwięcej gospodarstw o powierzchni 5-10 ha znajduje się w powiecie krasnostawskim.

Poziom wykształcenia rolniczego właścicieli gospodarstw w powiatach objętych działalnością LODR Oddział w Rejowcu jest bardzo niski. Największy odsetek właścicieli gospodarstw stanowią osoby bez wykształcenia rolniczego lub osoby, które skończyły tylko kurs rolniczy (tabela 1).

Tabela 1

Poziom wykształcenia rolniczego właścicieli gospodarstw rolnych w analizowanych powiatach (w % liczby gospodarstw)

Wykształcenie:	Procent gospodarstw			
	Włodawski	Chełmski	Krasnostawski	Razem dla całego ODR
Wyższe	1,1	0,6	1,1	0,93
Policealne	0,1	0,1	0,1	0,1
Średnie zawodowe	5,8	4,2	8,5	6,17
Zasadnicze zawodowe	6,5	4,9	8,8	6,73
Kurs rolniczy	31	30,3	28,7	30
Brak wykształcenia rolniczego	55,5	59,9	52,8	56,07
Ogółem	100	100	100	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza gospodarstw według okresu prowadzenia produkcji rolniczej, informuje iż producenci terenów objętych działaniem LODR O/Rejowiec posiadają długi staż pracy w gospodarstwie (tj. 21 lat i więcej). We wszystkich trzech powiatach tak długo zajmowało się rolnictwem powyżej 35% właścicieli (tabela 2).

Tabela 2

Struktura gospodarstw w analizowanych powiatach wg czasu prowadzenia gospodarstwa rolnego przez osobę kierującą (w %)

Czas prowadzenia produkcji	Udział gospodarstw			
	Włodawski	Chełmski	Krasnostawski	Średnia dla całego ODR
do 1 roku	7,3	5,8	5,9	6,33
2 - 5 lat	12,6	13,4	12,4	12,8
6 -10 lat	19,5	17,5	19,4	18,8
11 - 15 lat	13,5	13,5	14,2	13,74
16 - 20 lat	12,4	12,5	12,4	12,43
21 lat i więcej	34,7	37,3	35,7	35,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarstwa rolne prowadzące działalność wyłącznie rolniczą w procentach ogółu gospodarstw rolnych prowadzących działalność gospodarczą stanowią – w powiecie włodawskim 87,2%, chełmskim 91,4%, krasnostawskim 90,9%.

4. Charakterystyka właścicieli badanych gospodarstw rolnych

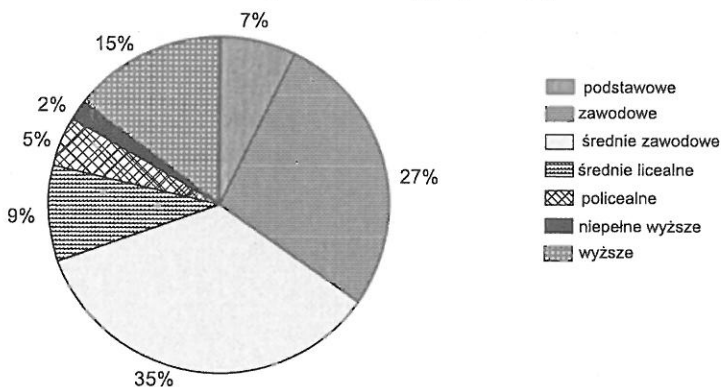
W całej badanej grupie producentów rolnych większość, bo 80%, stanowili mężczyźni. Kobiet producentów było jedynie 20%. Natomiast wśród wchodzącej w jej skład podgrupy producentów ogrodników mężczyźni stanowią 71%, zaś kobiety 29%.

Gro producentów są to osoby w średnim wieku – 50% badanych mieści się w przedziale wiekowym 41-65 lat, a 42% w przedziale 26-40 lat. Osoby młode, poniżej 25 lat stanowiły jedynie 8% respondentów. Przedział wiekowy powyżej 60 lat nie został wskazany przez nikogo.

Z powyższej struktury wiekowej wynika iż, brak jest młodych osób prowadzących gospodarstwa rolne. Przyczyn tego można upatrywać głównie w odpływie młodych ludzi do miast w poszukiwaniu innej pracy. Tereny Lubelszczyzny są jednymi z najbiedniejszych regionów UE, co niestety nie daje perspektyw na zatrzymanie młodych ludzi na wsi, szczególnie w rolnictwie. Jedną z przyczyn wyludniania się wsi (jak wskazują mieszkańcy) jest nieopłacalność produkcji rolnej i ogrodniczej na tym terenie. Wynika to między innymi z faktu, iż występują tu bardzo słabe gleby oraz niesprzyjające warunki klimatyczne.

Wśród badanych osób obserwuje się niski poziom wykształcenia. Największa grupa posiada wykształcenie średnie zawodowe i zasadnicze zawodowe – 35% i 27% (Rysunek 1). Są również producenci z wykształceniem wyższym, którzy stanowią 15% badanych.

Rysunek 1
Struktura respondentów według kategorii poziomu wykształcenia
(w % badanej populacji)

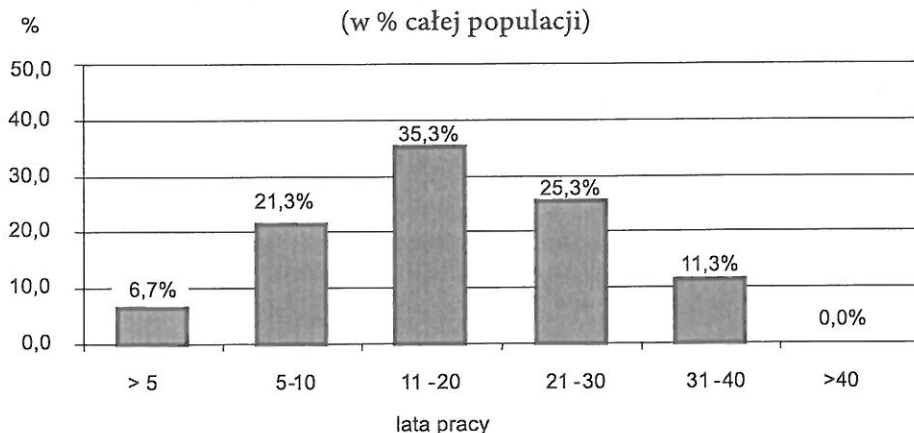

Podgrupa producentów ogrodników również nie prezentuje wysokiego poziomu wykształcenia. Przeważają osoby z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym – odpowiednio 31% i 27%. Producenci z wykształceniem wyższym stanowią 16% wszystkich ogrodników.

Najwięcej producentów, bo 35,3% ogółu badanych, zajmowało się pracą w rolnictwie 11-20 lat. Stosunkowo wysoki jest jednak odsetek rolników z krótkim stażem pracy, gdyż 21,3% z nich pracowało w rolnictwie 5-10 lat, a 6,7% krócej niż 5 lat (Rysunek 2).

Rysunek 2

Staż pracy w rolnictwie według wskazań respondentów

Natomiast wśród producentów ogrodników najczęściej bo 36,6% oraz 30,5% badanych zajmowało się pracą w ogrodnictwie 11-20 lat i 21-30 lat. Niski jest jednak odsetek ogrodników z krótkim stażem pracy, gdyż 13,4% z nich pracowało w rolnictwie 5-10 lat, a 3,7% krócej niż 5 lat. Tak więc są to gospodarstwa z wieloletnią tradycją, których właściciele posiadają doświadczenie.

5. Wielkość i struktura użytkowanych gruntów

W gospodarstwach objętych badaniami głównym profilem produkcji jest produkcja roślin rolniczych (tabela 3). Większość bo 78,7% badanych wskazało na produkcję zbóż, na uprawę roślin okopowych i przemysłowych wskazało odpowiednio 27,3% i 24,7%.

Podkreślić jednak należy, iż większość tych gospodarstw prowadzi zarówno produkcję roślinną jak i zwierzęcą.

Tabela 3

Ilość wskazań respondentów na produkcję roślinną jako główny profil produkcyjny w ich gospodarstwach

Rodzaj prowadzonej produkcji rolnej	produkcja roślinna			
	zboża	okopowe	przemysłowe	inne
Wyszczególnienie				
Ilość wskazań	118	41	37	13
Procentowy udział kategorii produkcji wśród badanych gospodarstw	78,7%	27,3%	24,7%	8,7%

Natomiast produkcję ogrodniczą wskazało 82 ankietowanych, z czego produkcję: sadowniczą 50 osób, warzywniczą 17, zielarską 10, najmniej zaś roślin ozdobnych - 8 osób (tabela 4). Najwięcej gospodarstw zajmuje się produkcją sadowniczą, stanowią one 33,3% wszystkich gospodarstw zajmujących się produkcją ogrodniczą. Najmniej badanych producentów zajmuje się uprawą roślin ozdobnych, na które wskazało 5,3% ogrodników.

Tabela 4

Ilość wskazań respondentów na produkcję ogrodniczą jako główny profil produkcyjny

Rodzaj prowadzonej produkcji rolnej	produkcja ogrodnicza			
	warzywnicza	sadownicza	zielarska	rośliny ozdobne
Wyszczególnienie				
Ilość wskazań	17	50	10	8
Procentowy udział kategorii produkcji wśród badanych gospodarstw	11,3%	33,3%	6,7%	5,3%

Największy udział powierzchni gruntów ornych w badanej populacji stanowią uprawy typowe rolnicze (tabela 5), natomiast rośliny ogrodnicze tj. warzywa, zioła, truskawki zajmują niewielkie powierzchnie, bo jedynie: 23,01 ha GO; 24,49 ha GO; 10,48 ha GO. Średnia powierzchnia zasiewu na jedno gospodarstwo rolne, które wskazało dany typ uprawy wynosiła w przypadku upraw rolniczych 8,89 ha, natomiast w przypadku upraw warzyw 1,15 ha, ziół 2,23 ha, truskawek 0,52 ha. Przy czym średnia krajowa powierzchnia upraw warzyw wynosi 0,5 ha/gospodarstwo.

Tabela 5

Powierzchnia gruntów ornych z poszczególnymi rodzajami upraw

Wyszczególnienie	grunty orne				
	uprawy rolnicze	warzywa	zioła	truskawki	inne
Całkowita powierzchnia zasiewu w ha	1129,03	23,01	24,49	10,48	14,5
Średnia powierzchnia zasiewu w ha na 1 gospodarstwo rolne wskazujące dany typ uprawy	8,89	1,15	2,23	0,52	1,32
Udział zasiewu w grupie	94,0%	1,9%	2,0%	0,9%	1,2%

Uprawy drzew i krzewów owocowych zajmują w badanej populacji 182,19 ha. Średnia powierzchnia nasadzeń drzew owocowych na jedno gospodarstwo rolne wynosi 2,00 ha, zaś krzewów owocowych 3,33 ha (tabela 6).

Tabela 6

Powierzchnia upraw sadowniczych w posiadaniu badanej populacji rolników

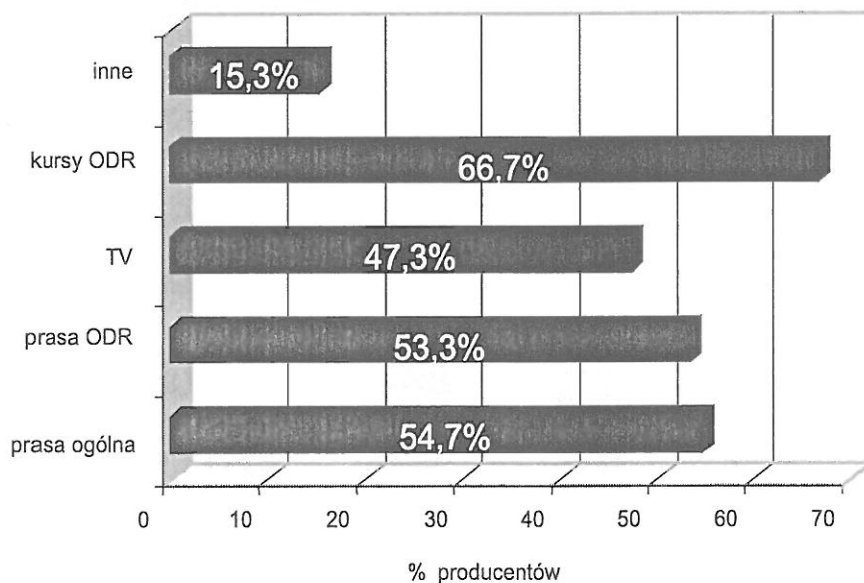
Wyszczególnienie	drzewa	krzewy	suma
Całkowita powierzchnia nasadzeń w ha	92,18	90,01	182,19
Średnia powierzchnia nasadzeń w ha na 1 gospodarstwo rolne wskazujące dany typ uprawy	2,00	3,33	2,22
Udział sadów w powierzchni UR	50,6%	49,4%	100,0%

6. Poszerzanie wiedzy przez producentów

Jednym z głównych źródeł informacji z dziedziny rolnictwa dla większości badanych rolników są: kursy organizowane przez LODR, prasa wydawana przez ten ośrodek oraz prasa ogólna i TV (Rysunek 3).

Rysunek 3

Źródło informacji z dziedziny rolnictwa, według wskazań wszystkich respondentów (w % badanej populacji)

Natomiast najbardziej wiarygodnym źródłem informacji dla badanych ogrodników jest prasa ogólna oraz media, na które wskazało odpowiednio 54,7% i 47,3% badanych.

Przeważająca większość respondentów, bo 80,7% korzysta z różnych usług kierowanych do nich przez LODR. Najwięcej osób uczestniczy w kursach i szkoleniach oraz w Dniach Otwartych.

Wśród producentów ogrodniczych 66,7% badanych korzysta z usług LODR Oddział w Rejewcu.

7. Zakres korzystania z usług LODR Oddział w Rejewcu

Osoby korzystające z usług LODR współpracują z doradcami w większości przypadków w sposób ciągły - 55,1% badanych. Jednak wysoki odsetek respondentów - 43,2% - ma kontakt z doradcą jedynie sporadycznie. Prawdopodobnie są to beneficjenci działu Ekonomiki i Przedsiębiorczości potrzebujący wykonania biznesplanu wymaganego do większości działań współfinansowanych z UE. Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego obecnie wykonują i opiniują biznesplany za niewielką odpłatnością w porównaniu z komercyjnymi firmami doradczymi.

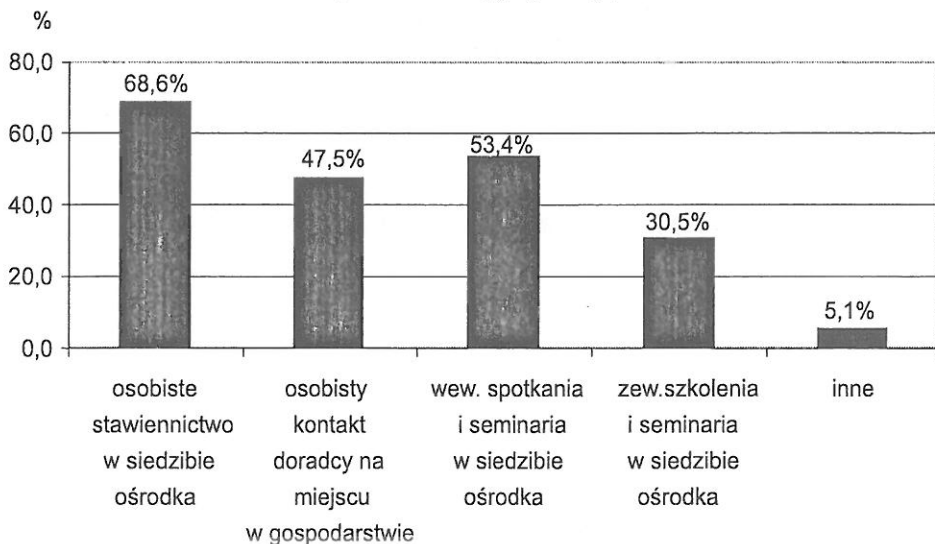
Należy zaznaczyć iż 47,3% producentów ogrodników spotyka się z doradcami systematycznie, a 50,9% korzysta z usług LODR sporadycznie.

Dla większości osób dotychczasowy sposób kontaktu z przedstawicielem LODR odbywał się poprzez osobiste stawiennictwo zainteresowanego w ośrodku - 68,6% badanych, oraz w czasie szkoleń i seminariów - 53,4% badanych (Rysunek 4).

Ogrodnicy, podobnie jak reszta badanych, kontaktują się z doradcą poprzez osobiste stawiennictwo w siedzibie ośrodka oraz w trakcie szkoleń i seminariów - odpowiednio 56,4% ogrodników.

Rysunek 4

Sposób kontaktu producenta z pracownikiem doradztwa rolniczego
(w % badanej populacji)

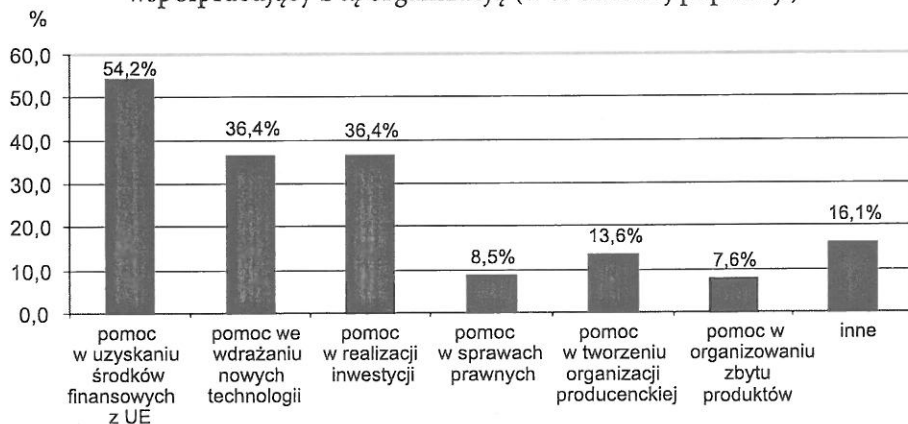

Najwięcej osób dotychczas korzystało z pomocy doradców w pozyskiwaniu środków finansowych z UE (pomoc przy wypełnianiu wniosku) – 54,2% badanych oraz wdrażaniu nowych technologii – 36,4% badanych i realizowaniu inwestycji – 36,4% badanych (Rysunek 5). Korzystano także z doradztwa i pomocy przy tworzeniu organizacji producenckich. Z tej pomocy korzystało 13,6% badanych. Najmniej rolników korzystało z pomocy doradztwa w sprawach prawnych i w organizacji zbytu produktów – odpowiednio 8,5% i 7,6% badanych.

Pomoc przy wypełnianiu wniosków oraz doradztwo w kwestiach realizacji inwestycji były także i dla ogrodników głównym powodem spotkania z doradcą. Ogrodnicy w większym stopniu korzystali też z pomocy w tworzeniu organizacji producenckich – 23,6% badanych, natomiast podobnie jak w przypadku rolników, najmniej ogrodników korzystało z pomocy doradztwa w sprawach prawnych i w organizacji zbytu produktów – odpowiednio 9,1% i 5,5% badanych.

Rysunek 5

Dotychczasowy zakres usług LODR, z których korzystali wszyscy respondenci współpracujący z tą organizacją (w % badanej populacji)

Większość osób korzystających z usług LODR Oddział w Rejowcu nigdy nie słyszała o prywatnych firmach doradczych – 52,5% badanych. Odsetek osób, które słyszały o prywatnych firmach pokrywa się ze wskaźnikiem osób, dla których źródłem informacji o nowościach jest TV.

Respondenci ogrodnicy w 57,1% nie słyszeli o istnieniu prywatnych firm doradczych. Natomiast 37,5% badanych słyszało, a 5,4% nie pamięta.

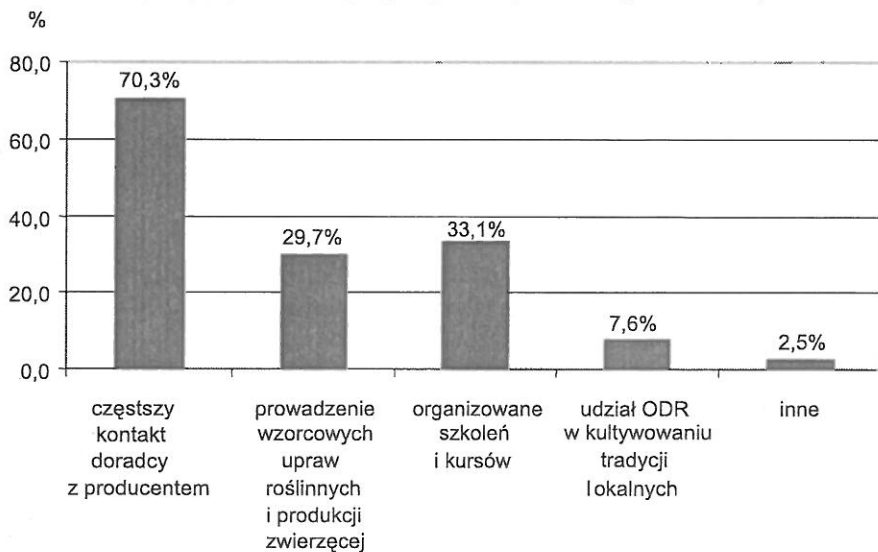
Obecnie usługi doradcze świadczone przez ośrodki doradztwa rolniczego są finansowane z budżetu państwa. W sytuacji gdyby usługi doradcze oferowane przez LODR byłyby płatne odsetek korzystających i nie korzystających we wszystkich grupach respondentów byłby zbliżony. Odnotowano natomiast wysoki odsetek badanych, którym jest trudno powiedzieć, jak się zachowają w momencie wprowadzenia opłat za tego rodzaju usługi. W większości przypadków są to

osoby, które nie będą korzystać z usług państwowego doradztwa. Nastąpi wzrost zainteresowania komercyjnymi firmami doradczymi oferującymi kompleksowe usługi z doradztwem na miejscu.

Badani producenci nie są w pełni usatysfakcjonowani zakresem i poziomem oferowanych usług doradczych. Większość z nich, bo 70,3% oczekuje od doradców częstego kontaktu, przede wszystkim w gospodarstwie (Rysunek 6). Respondenci ogrodnicy także oczekują od doradców częstszych wizyt w gospodarstwie – 62,8% badanych.

Rysunek 6

Oczekiwania w stosunku do LODR ze strony wszystkich respondentów korzystających z usług tej organizacji (w % ogółu badanych)

Pomimo mankamentów prawie wszyscy ankietowani beneficjenci usług ośrodka doradztwa w Rejowcu wyrażają chęć kontynuacji współpracy z analizowaną jednostką.

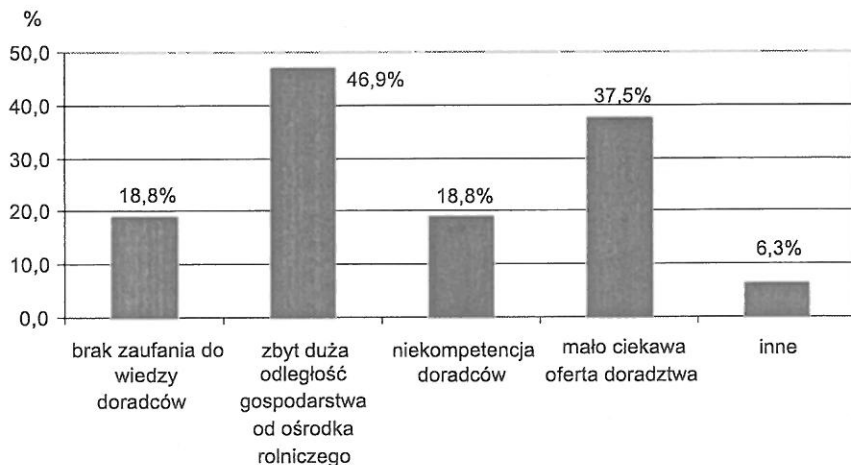
Jak wskazują badania innych autorów porady udzielane przez pracowników LODR są pozytywnie oceniane przez rolników i większość respondentów wyraża chęć dalszej współpracy [Chorób 2007] [Sikorska 2006]. Zdaniem Fedyszak – Radziejowskiej nadal większość gospodarstw rolnych będzie potrzebować bezpłatnego, ogólnodostępnego, doradztwa, zdolnego do towarzyszenia rolnikom i mieszkańcom wsi w podejmowaniu decyzji o przyszłości gospodarstwa rolnego, o zmianach strategii życiowych i źródeł dochodów, a także w działaniach na rzecz rozwoju własnej gminy. W wielu regionach kraju Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego sprawdziły się w tej roli znakomicie i są pozytywnie oceniane przez rolników [Fedyszak - Radziejowska 2006].

8. Przyczyny nie korzystania z usług LODR

Głównymi przyczynami, z powodu których rolnicy i ogrodnicy nie korzystają z usług LODR jest przede wszystkim: zbyt duża odległość gospodarstwa od ośrodka oraz mało ciekawa jego oferta (Rysunek 7). Faktem jest, iż wiele gmin znajduje się w bardzo dużej odległości od siedziby Oddziału w Rejowcu, a zarówno specjaliści z Rejowca jak i doradcy rolniczy usytuowani w poszczególnych gminach nie są wyposażeni w służbowe środki lokomocji, co utrudnia kontakt z producentami na miejscu. Problemy z dojazdem do ośrodka doradztwa mają także producenci. Na uwagę zasługuje także wysoki odsetek respondentów, którzy sądzą iż oferta doradcza LODR jest mało ciekawa i nie mają zaufania do wiedzy doradców. Przypuszczać można, iż są to producenci z wyższym wykształceniem posiadający bardzo fachową wiedzę w kierunku prowadzonej produkcji.

Rysunek 7

Przyczyny nie skorzystania z usług doradztwa rolniczego według wskazań wszystkich respondentów (w % badanej populacji)

Wśród ogółu respondentów dotychczas nie korzystających z usług LODR wskaźnik chęci korzystania z tych usług rozkłada się równomiernie - 47% badanych nie planuje współpracy z doradztwem, a 53,1% ma takie zamiary.

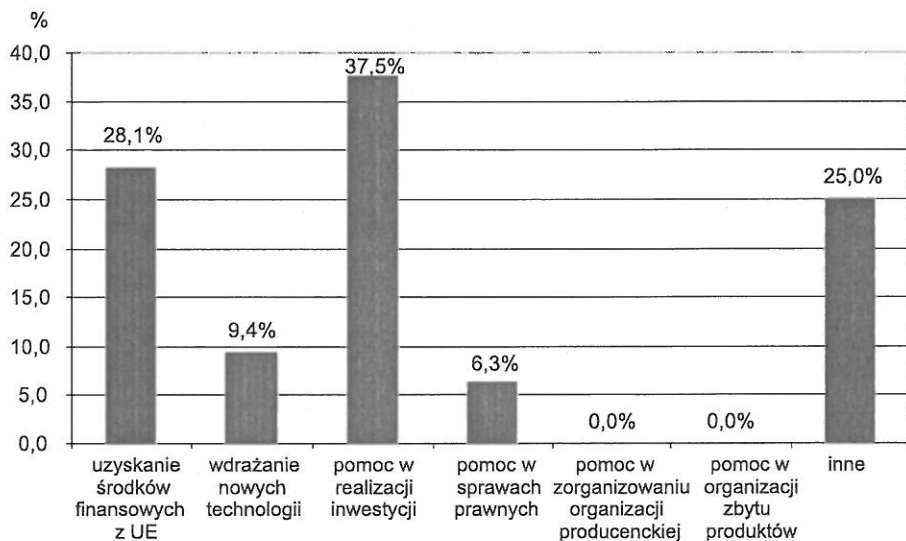
Podobnie wśród respondentów ogrodników wskaźnik chęci korzystania z usług LODR rozkłada się równomiernie - 52% z nich, nie planuje współpracy z doradztwem, a 48% ma takie zamiary.

Producenci dotychczas nie korzystający z usług doradztwa najchętniej chcieliby skorzystać z jego pomocy w realizacji inwestycji - 37,5 % badanych oraz pozyskiwaniu środków finansowych z UE - 28,1% badanych. Bardzo mały jest odsetek chętnych uzyskania pomocy przy wdrażaniu nowych technologii i porad prawnych - odpowiednio 9,4% i 6,3% badanych. (Rysunek 8).

Producenci ogrodnicy, dotychczas nie korzystający z usług LODR także oczekują jego pomocy w kwestiach realizacji inwestycji i pozyskiwania środków finansowych z UE – odpowiednio 37% i 22,2%. Chęć uzyskania pomocy związanej z wdrażaniem nowych technologii i w kwestiach prawnych wyraziło jedynie 7,4% badanych.

Rysunek 8

Zakres usług LODR z jakich chcieliby skorzystać wszyscy respondenci dotychczas z nich nie korzystający (w % badanej populacji)

Najwięcej z badanych właścicieli gospodarstw, bo 84,4% nie korzystających z usług LODR oczekuje od doradcy osobistego kontaktu na miejscu w gospodarstwie. Wiele osób wyraża także chęć uczestnictwa w zewnętrznych szkoleniach i seminariach organizowanych za pośrednictwem LODR -18,8% badanych, przy czym tyle samo osób deklaruje brak zaufania do doradców

Osobistego kontaktu na miejscu w gospodarstwie oczekuje 88,9% badanych ogrodników, a 22,2% z nich wyraża chęć uczestnictwa w szkoleniach i seminariach organizowanych w siedzibie LODR Oddziału w Rejowcu, ale przy współpracy ze specjalistami innych instytucji.

9. Podsumowanie

Prezentowane wyniki badań wykazały, iż na terenie powiatów chełmskiego, krasnostawskiego i włodawskiego, oprócz Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w Rejowcu i Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego, nie

istnieją inne organizacje doradcze, nawet przy izbach rolniczych. Dlatego też, Oddział w Rejowcu stał się ważnym centrum informacji i doradztwa w regionie.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż głównymi beneficjentami Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w Rejowcu są producenci rolni, zaś tylko w niewielkim stopniu ogrodnicy np. sadownicy. Wynika to, w głównej mierze z braku tradycji prowadzenia upraw ogrodniczych na skalę towarową. Wyniki badań wykazały również, że respondenci wysoko cenili sobie rady specjalistów z ośrodka doradztwa rolniczego. Większość respondentów korzysta lub pragnie skorzystać z usług świadczonych przez powyższy ośrodek, widząc w tym możliwość rozwoju i unowocześnienia swoich gospodarstw. Ankietowani producenci chcieliby uzyskać pomoc w zakresie modernizacji gospodarstwa z wykorzystaniem funduszy unijnych, gdzie prowadzącą i nadzorującą instytucją byłby LODR. Beneficjenci doradztwa oczekują aktywnej roli ośrodka doradztwa w przekazywaniu wiedzy i pomocy w uzyskaniu środków finansowych. Przyczyn tego zjawiska należy upatrywać w przyzwyczajeniach rolników z poprzednich lat, kiedy to istniały funkcje agronomów terenowych.

LITERATURA

1. Chorób R., (2007): Wpływ informacji i doradztwa na rozwój inicjatyw gospodarczych producentów rolnych na przykładzie Podkarpacia. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, nr 3, s. 40-48.
2. Fedyszak - Radziejowska B., (2006): Przyszłość doradztwa rolniczego w Polsce - zmiana czy doskonalenie dotychczasowych rozwiązań. *Analiza instytucjonalna. Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, nr 1, s. 75-86.
3. Klepacki B., (2005): Wykształcenie jako czynnik różnicujący zasoby, organizacje i wyniki ekonomiczne gospodarstw rolnych. *Roczniki Naukowe Seria, TomVII, z.1., s. 124-128.*
4. Matuszak E., (2005): Doradztwo rolnicze po zmianach - wybrane aspekty. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, nr 4, s. 14-25.
5. Sikorska A., (2006): Doradztwo rolnicze - opinie mieszkańców wsi o działalności ODR. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, nr 1, s. 87-95.
6. *Statystyka i charakterystyka gospodarstw rolnych – woj. lubelskie 2003.* US w Lublinie, Wydawnictwo WUS. Lublin.
7. *Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w woj. lubelskim 2003* US w Lublinie, Wydawnictwo WUS. Lublin.

HALINA KAŁUŻA

JOANNA WAWRZYSZUK

OPINIE ROLNIKÓW NA TEMAT KORZYSTANIA Z WYBRANYCH USŁUG
LUBELSKIEGO OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
W KOŃSKOWOLI ODDZIAŁ W REJOWCU

STRESZCZENIE

W opracowaniu zaprezentowano wyniki badań dotyczące korzystania przez rolników z wybranych usług doradczych Lubelskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli Oddział w Rejowcu.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że Oddział w Rejowcu jest swoistym centrum informacyjno – edukacyjnym na terenie powiatów chełmskiego, krasnostawskiego i włodawskiego, z pomocy którego korzystają rolnicy w średnim wieku i osoby z niższym poziomem wykształcenia, pragnący pogłębić swoją wiedzę z dziedzin rolniczych i pozarolniczych oraz skorzystać z programów pomocowych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Respondenci wysoko cenią rady specjalistów z ośrodków doradztwa rolniczego.

HALINA KAŁUŻA

JOANNA WAWRZYSZUK

FARMERS' OPINION ON USE OF AGRICULTURAL ADVISORY SERVICES
OF REJOWIEC BRANCH OF LUBELSKIE AGRICULTURAL ADVISORY CENTER
IN KOŃSKOWOLA

SUMMARY

In the paper there was presented farmers' opinion by profit of advisory services performed by the Rejowiec division of the LODR in Końskowola.

Based on the conducted analyses, it can be assumed that the Center in Rejowiec is a educational and information center for whole Chełm, Krasnostaw and Włodawa districts and its services are being used by the farmers in middle age and those with lower qualifications willing to widen their knowledge in the agricultural and other fields as well as to use and benefit from the available programs at Common Agricultural Policy. Respondents high valued also specialists opinions from the Agricultural Advisory Service Centers.